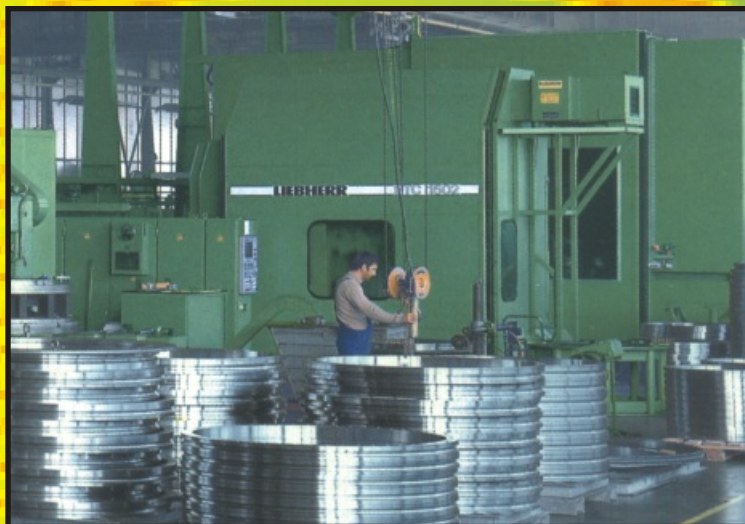

PRIVREDNA/GOSPODARSKA
KOMORA FEDERACIJE
BOSNE I HERCEGOVINE

Broj 12 • Godina IV • septembar/rujan 2003.

GLASNIK

Najava

Okrugli sto o reformama fiskalnog sistema

Komora o reformama fiskalnog sistema

Privredna/Gospodarska komora Federacije Bosne i Hercegovine, s ciljem da ubrza reforme fiskalnog sistema, uradila je:

- Analizu uvođenja poreza na dodatnu vrijednost,
- Analizu zakona o porezu na dobit privrednih/gospodarskih društava,
- Porez na dohodak građana

Istraživanje i analizu prezentiranih poreza uradio je Institut Ekonomskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu. Cjelokupno istraživanje zasnovano je na detaljnom sagledavanju fiskalnog sistema i politike.

Ovo istraživanje teži da ukaže vladama BiH, FBiH, RS i Brčko Distrikta BiH da uvođenjem PDV-a mogu uspostaviti racionalan i efikasan fiskalni sistem u domenu poreza na promet, koji

će, opet, pomoću ovog fiskalnog instrumenta izravno djelovati na formiranje određenih pozitivnih makroekonomskih efekata i posredno uticati na kretanje u privredi. Uvođenjem PDV-a stvorili bi se bazni preduvjeti za slobodno kretanje: robe, usluga, radne snage i kapitala, te pretpostavke za dotok stranog kapitala i investicija, odnosno ubrzan stabilan i održiv razvoj.

Nije više upitno da li treba primjenjivati porez na dobit u privredi. On je prihvaćen i egzistira u svim uređenim državama. Svaka država uvodi različite porezne oblike pomoću kojih prikuplja prihode od kojih financira neophodne javne rashode. Tako svaki porez predstavlja nedestiniranu protunaknadu koju obveznik mora platiti za uslugu koju mu čini država.

Razlozi uvođenja poreza na dobit su i fiskalnog karaktera (dobijanje odgovarajućeg obima javnih prihoda) i ekonomsko-političkog karaktera (vršenje preraspodjele ekonomske moći).

U domenu direktnog oporezivanja najveću pažnju treba posvetiti porezu na dohodak. To je neposredni porez koji se ubire iz dohotka pojedinca (i/ili porodice). Superioran je u odnosu na druge, posebno u domenu prevazilaženja regresivnog djelovanja posebnih poreza, kao npr. poreza na potrošnju, odnosno PDV-a. Početna premisa definisanja dohotka obveznika, u smislu primjene poreza na dohodak, jeste razumijevanje globalnog dohotka pojedinca koji predstavlja zbir svih izvora dohotka koje on ostvaruje u određenom vremenu - za godinu.

Privredna/Gospodarska komora FBiH sa željom i ciljem da istestira i ponudi privredi i svim subjektima u fiskalnom sistemu što kvalitetnije rješenje organizuje, 21. oktobra, u 11:00 sati, u zgradi Komore okrugli sto o ponudnim materijalima.

Pozvani su svi koji žele da se što kvalitetnije provedu započete reforme u oblasti fiskalnog sistema.

Mirsada Ćurčić - Selimović

Upravni odbor

Prihvaćeni projekti i analize

U Mostaru je, 10. septembra, održana Sedma sjednica Upravnog odbora Privredne/Gospodarske komore FBiH. Članovi Upravnog odbora upoznati su sa Programom aktivnosti na transformaciji komora i izradi novog zakona o komorskom sistemu

Upravni odbor je razmatrao nacionalni program "Proizvodimo, kupujmo domaće" i Pravilnik o znakovima vizuelnog označavanja bh. proizvoda u funkciji podizanja obima i kvalitete proizvodnje, mjere konkurentnosti, mogućnosti povećanja izvoza i jačanja jedinstvenog tržišta BiH promocijom domaćih proizvoda na domaćem tržištu.

Nakon duže diskusije i upućenih pohvala za pokretanje ove aktivnosti, prihvaćen je prijedlog programa "Proizvodimo, kupujmo domaće". Verifikovane su dosadašnje aktivnosti Radne grupe - Inicijativnog odbora i data je podrška narednim koje treba provesti do konstituisanja organa i tijela programa. Nakon usvajanja od Privredne komore RS i Distrikta Brčko BiH, ovaj program treba da postane nacionalni, bosanskohercegovački.

U P/GKFBiH treba konstituisati Savjet od predstavnika komora i udruženja, državnih organa, poslovnog sektora i medija. Aktivnosti utvrđene Programom provoditi će se zajedno sa savjetima Republike Srpske i Brčko Distrikta BiH, nakon čega će se pristupiti formiranju komisija po modulima i nastaviti aktivnosti za realizaciju Programa.

Pažnja je posvećena raspravi o informacijama o realizaciji projekata:

- Studija o uticaju uslova isporuke, potrošnje i cijena energije i energenata na izvoznu konkurentnost preduzeća u FBiH;
- Analiza poreza na dobit privrednih/gospodarskih društava;
- Porez na dohodak građana i
- Strateški pravci razvoja metalske i elektroindustrije FBiH.

Studiji o uticaju uslova isporuke, potrošnje i cijena energije i energenata na izvoznu konkurentnost preduzeća u FBiH data je podrška i zaključeno da se ubrzaju aktivnosti na njenom okončanju.

Prihvaćena je "Analiza poreza na dobit privrednih/gospodarskih društava i porez na dohodak građana" i konstatovano da je, uz ranije usvojenju analizu uvođenja PDV-a,

stvorena osnova za konačnu pravnu regulativu fiskalne politike u BiH.

Upravni odbor P/GKFBiH verifikovao je projekat pod nazivom "Strateški pravci razvoja metalske i elektroindustrije FBiH", čiji je cilj da predoči objektivno stanje, značaj i mogućnost, te viziju budućeg razvoja ovog segmenta industrije.

U strategiji su jasno navedeni realni ciljevi koji se mogu postići u idućih pet godina - povećanje fizičkog obima proizvodnje za 50 odsto, rast vrijednosti proizvodnje za 400 do 500 miliona KM, otvaranje 5.000 novih radnih mjesta, porast izvoza do jedne milijarde KM u 2008. godini, smanjenje uvoza i porast stope pokrivenosti uvoza izvozom, te stopa rasta prosječne plaće za 10 odsto godišnje.

Projekti će bit predstavljani široj privrednoj zajednici, sindikatima, vladama i drugim relevantnim institucijama kako bi se u dokument uključili i njihovi prijedlozi i sugestije.

Mira IDRIZOVIĆ

GLASNIK

Privredna/Gospodarska komora Federacije Bosne i Hercegovine

List izlazi mjesečno
Godina IV
Broj 12
septembar/rujan 2003.

GLASNIK uređuje
Redakcijski kolegij:
Željana Bevanda, glavni urednik
Mira Idrizović, odgovorni urednik,
članovi:
Šemsa Alimanović, Dubravka Bandić, Ljubo Dadić,
Fahrudin Đikić, Juso Škaljić i Meliha Velić, sekretar
Redakcije.

DTP: "Privredna štampa"
Adresa:

Privredna/Gospodarska komora FBiH
- za Glasnik -
71000 Sarajevo
Branislava Đurđeva 10/IV
Kontakt osoba: Meliha Velić
Telefon: 033/267-690
E-mail: m.velic@kfbih.com

Telefoni:
033/663-370 (centrala)
033/217-782
Faks: 033/217-783
www.kfbih.com

Izdavač:
"Privredna štampa" d.d. Sarajevo

POSLOVNE

Štampa:
"Birograf" Sarajevo
Gajev trg 2
Za štampariju
Rizah Mustafić

Besplatan primjerak

Sekcija distributera nafte i naftnih derivata

Ne prihvata se Odluka o obaveznom prevozu naftnih derivata željeznicom

Sastanak Sekcije distributera nafte i naftnih derivata održan je 11. augusta, u Privrednoj/Gospodarskoj komori Federacije BiH. Prisustvovali su brojni uvoznici i distributeri iz FBiH, potpredsjednik Vanjskotrgovinske/Spoljnotrgovinske komore BiH, te predstavnici CAFAO-a. Iz nadležnih ministarstava niko se nije odazvao

Nakon iscrpne diskusije i različitih stavova usvojeni su zaključci vezani za najavljenju Odluku o obaveznom korištenju željezničkog prevoza kod uvoza naftnih derivata u BiH. Za zaključke su glasali svi prisutni, osim predstavnika državnih firmi "Energopetrola" i "Holdine", koji su i inicijatori ovog prijedloga, jer bi uvođenjem Odluke oni ostali jedini uvoznici naftnih derivata na tržištu BiH.

Usvojeni su slijedeći zaključci:

1. Podržavamo do sada usvojene izmjene Zakona koje se odnose na regulisanje proizvodnje i prometa naftnih derivata, naročito:
  - Odluku o slobodnom formiranju cijena,
  - Pravilnik o minimumu tehničkih uslova kod uvoza naftnih derivata kojim je ukinut monopol malog broja firmi na uvoz naftnih derivata,
  - Odluku o kvalitetu naftnih derivata koji se stavljaju u promet na području BiH,

- Izmjenu zakonske regulative po kojoj se (od 01. 08. 2003. godine) sve carinske i poreske obaveze plaćaju pri uvozu i proizvodnji naftnih derivata.

Ovaj način plaćanja obaveza smatramo da je najvažnija izmjena (za koju se udruženje zalaže više od tri godine) koje će potpuno spriječiti šverc (preko nepostojećih firmi, lažnog tranzita preko BiH i dr) i nelojalnu konkurenciju.

2. Najavljenju Odluku o obaveznom prevozu naftnih derivata željeznicom, prilikom uvoza, ne prihvatamo i smatramo je kao "uvođenje monopola" u distribuciji naftnih derivata od strane države (preko državnih distributera i proizvođača "Energopetrola", "Holdine" i NIRS-a). Ne prihvatamo obrazloženje Vlade FBiH i Republike Srpske da će uvozom željeznicom eliminisati šverc. Šverc će se eliminisati samo dosljednom primjenom Zakona, da se sve obaveze plaćaju prilikom uvoza, bez davanja saglasnosti "bilo kome" da može držati naftne derivate u slobodnim carinskim zonama i konsignacionim skladištima.

Predlagači ovog vida transporta ovim posredno optužuju Državnu graničnu službu i Carinu da ne mogu kontrolisti granične prelaze već da će to željezničari uraditi puno bolje od plaćenih državnih institucija.

3. Ovom Odlukom se ne bi pomoglo željeznici da postane zdrava i profitabilna firma, već monopolista koji bi mogao zahtijevati bilo koje cijene za prevoz naftnih derivata pošto ne bi imao konkurencije. Preko 90 odsto naplaćenih prihoda bi pripalo željeznicama drugih država (Hrvatske, Slovenije, Mađarske i Srbije) zbog toga što Željeznice BiH nemaju vlastite cisterne (moraju ih iznajmiti od drugih) i što su prevozni putevi Željeznica BiH pet do deset puta kraći od puteva kroz druge zemlje.

4. Podržavamo prijedlog da se od "Energopetrola" izuzmu sva skladišta naftnih derivata (pošto je "Energopetrol" djelimičan vlasnik tih skladišta), kao višak i skladišnog prostora od Federalnog ministarstva odbrane i drugih državnih preduzeća, te daju na upravljanje organizaciji koji će ih sanirati i dati u najam preko javnih konkursa distributerima naftnih derivata.

5. Predlažemo federalnoj Vladi da primijeni iste kriterije prema svim uvoznicima i distributerima nafte i naftnih derivata kod naplate svih utvrđenih obaveza po izvršenim kontrolama, te da ih bez odlaganja naplati.

6. Zahtijevamo od federalne Vlade da objavi tačne iznose svih obaveza koje nisu platili distributeri naftnih derivata od završetka rata do danas, kao i iznose utajenih poreza.

7. Ovim vas obavještavamo da na području FBiH ima 1.000 kamionskih cisterni i njihovo eliminiranje i dijela ovog posla umanjuje njihovu mogućnost ekonomski opravdanog poslovanja i mogle bi se iskoristiti sa samo 30 odsto kapaciteta ako bi se koristile samo u domaćem transportu.

8. Željeznica nije osposobljena da bi mogla vršiti kvalitetno snabdijevanje tržišta naftnim derivatima, a u svijetu ne postoji propis kojim se dozvoljava prijevoz naftnih derivata isključivo željeznicom. Istovremeno, želimo informirati da bi ovakav stav monopolizirao samo državne firme što bi utjecalo da ostali dosadašnji uvoznici naftnih derivata ne bi mogli izvršiti tu djelatnost, što bi ugrozilo egzistenciju više firmi koje su uložile velika sredstva u tu djelatnost, kao i egzistenciju velikog broja radnika i njihovih porodica.

9. Nakon provedenih rasprava i do sada stečenih iskustava smatramo da distributeri naftnih derivata trebaju bez bilo čijih uslovljavanja odlučivati koju će vrstu prevoza koristiti, a sve u cilju što bržeg racionalnijeg snabdijevanja tržišta kvalitetnim naftnim derivatima.

10. Predlažemo da se ukine carina na naftne derivate, a da se proporcionalno poveća poseban porez na promet - akciza. Ovom mjerom bi se obezbijedilo znatno povećanje budžetskih prihoda.

11. Predlažemo Vijeću ministara BiH i federalnoj Vladi da primi ovlaštene predstavnike našeg udruženja i Sekcije koji bi argumentovano obrazložili ove naše zaključke.

Aktivnosti

Neravnopravan status entitetskih prijevoznika

Članovi Grupacije javnog prijevoza putnika pri Privrednoj/Gospodarskoj komori Federacije BiH (PKFBiH), na nedavno održanoj Skupštini, ponovili su zahtjev da se prijevoznici iz FBiH dovedu u ravnopravan položaj sa prijevoznicima iz Republike Srpske (RS), u vezi sa uspostavljanjem međunarodnih autobuskih linija prema Srbiji i Crnoj Gori.

Prijevoznici iz FBiH ne mogu uspostaviti vezu prema Srbiji i Crnoj Gori, tako da su putnici primorani otići u neko od sela u RS kako bi se autobusom prevezli prema gradovima u ovim republikama. Zbog postojećeg stanja finansijski gubici autoprijevoznika iz FBiH su veliki. Istaknuto je da je "spornim" članom 24. Pravilnika o načinu i postupku usklađivanja i registracije redovne vožnje međunarodnih autobuskih linija ustanovljen diskriminatorski odnos prema prijevoznicima iz FBiH, u odnosu na one iz RS.

- Osnovni cilj Udruženja je nastojanje da se osigura prirodno pravo na ravnopravnost svih prijevoznika iz BiH u obavljanju linijskog prijevoza putnika u i iz Srbije i Crne Gore - istakao je Safudin Čengić, predsjednik Udruženja transporta i veza P/GKFBiH.

Prema riječima Mirsada Kuke, predsjednika Odbora Grupacije javnog prijevoza putnika, poslijeratni status quo u obavljanju ovog linijskog prijevoza ne odgovara prijevoznicima iz FBiH, te Odbor ove grupacije želi pronaći rješenje situacije i, u skladu s tim, konkretno djelovati.

Ukoliko se ne riješi aktuelna problematika, nije isključena mogućnost pribjegavanja najrigoroznijoj mjeri, a to je obustava saobraćaja na putevima. /ONASA/

Industrijska proizvodnja veća za 14,6 posto

Industrijska proizvodnja u Federaciji BiH u augustu ove godine u odnosu na prosječnu mjesečnu proizvodnju lani veća je za 14,6 posto, a u odnosu na proizvodnju iz istog mjeseca prošle godine veća je za 8,3 posto, dok je u odnosu na juli ove godine veća za 10 posto, istakao je, sredinom septembra, na konferenciji za novinare direktor Federalnog zavoda za statistiku Derviš Đurđević.

Industrijska proizvodnje je u augustu u odnosu na prosječnu mjesečnu iz prošle godine, u oblasti snabdijevanja električnom energijom, gasom, vodom manja za 16,8 posto, u oblasti rudarstva veća je za 11,8 posto, a u području prerađivačke industrije veća je za 23,5 posto.

FBIH je u augustu ostvarila izvoz od 136.972.000 KM, što je za 11,9 posto manje u odnosu na prethodni mjesec. Istovremeno je

uvezeno 460.204.000 KM, što je za 11,9 posto manje u odnosu na juli. Procent pokrivenosti uvoza izvozom bio je u tom mjesecu 29,8 posto.

Za osam mjeseci ove godine ostvaren je izvoz od 1.177.900.000 KM, što je za 21,3 posto više u odnosu na isti period prethodne godine. Istovremeno, uvoz je iznosio 3.678.973.000 KM, što je za 3,2 posto više u odnosu na isti period lani. U tom periodu procent pokrivenosti uvoza izvozom bio je 32 posto, a najviše se uvozilo i izvezilo u Republiku Hrvatsku.

U Republiku Srpsku je u augustu ove godine prodato robe za 25.097.621 KM, što je povećanje za 16,1 posto u odnosu na prethodni mjesec. Istovremeno je iz RS nabavljeno robe u vrijednosti 5.708.244 KM, što je povećanje za 6,7 u odnosu na prethodni mjesec. Najviše se trgovalo elektrotehničkim i prehrambenim proizvodima. /Fena/

BH EKONOMSKI POKAZATELJI JANUAR 2001 - MART 2003.

Izvor: zavodi za statistiku FBIH i RS

Indikator	Federacija BiH	Republika Srpska	BiH (procjena OHR-a)
GDP nominalni u 2001. GDP normalni 2000. Normalni porast 2000 -2001.	7.224 milijarde KM 6.698 milijardi KM + 7,8%	2.993 milijarde KM 2.734 milijarde KM + 9,5%	9.161 milijarda KM 8.321 milijarda KM + 10,00%
Stvarni porast 2000 -2001. (minus inflacija)	+ 6,7%	3%	+ 5,5%
Indeks u industrijskoj proizvodnji			
02/03 u poređenju sa 2002.	- 10,7%	- 10,7%	N/A
02/03 u poređenju sa 03/02.	+ 4,4%	- 3,3%	N/A +
Indeks maloprodajnih cijena			
02/03 u poređenju sa 2002.	+ 0,3%	+ 2,7%	N/A
02/03 u poređenju sa 03/02	- 0,8%	+ 2%	N/A
Prosječna neto plata 02/03 02/03 u poređenju sa prosjekom u 2002.	511,53 KM + 6,0%	372 KM + 7,2%	426,2 KM + 10,6 %
Broj zaposlenih 02/03 (RS 03/02)	386.668 lica	232.722 lica	N/A
Broj registrovanih nezaposlenih 02/02 (RS 05/02)	292.828 lica	146.604 lica	439.432 lica
Broj penzionera 08/02 (RS 03/03)	286.567 lica	183.697 lica	469,916 lica
Prosječna penzija u 03/03	190 KM	120 KM	155 KM
Uvoz jan - feb. 03 Izvoz jan - feb. 03 Trgovinski deficit u jan - feb 03 Pokrivenost uvoza izvozom	733 milijarde KM 228 milijardi KM 505 milijardi KM 31,1%	240 milijardi KM 55 milijardi KM 185 milijardi KM 23,0%	973 milijarde KM 283 milijarde KM 690 milijardi KM 29,0%

6. sjednica Odbora UMEI

O strateškim pravcima razvoja

Šesta sjednica Odbora Udruženja metalne i elektro industrije održana je u proširenom sastavu, 06. augusta *
Raspravljalo se o materijalu Strateški pravci razvoja metalne i elektro industrije u FBiH

Nakon što je usvojen Zapisnik sa prethodne sjednice bez primjedbi, kratak osvrt o Strateškim pravcima MEI dao je Ćazim Talam, jedan od koordinatora na izradi predmetnog materijala. Obrazlažući konceptijski pristup izradi ovog materijala istakao je da sastavni dio ove Strategije čine pojedinačni materijali koje su dostavili predstavnici radnih timova, po pojedinim segmentima, koji su poslužili i kao podloga za izradu cjelokupnog materijala. Predmetni dokument treba da bude sastavni dio Globalne strategije za BiH, te je tako i koncipiran i nosi naziv Strateški pravci razvoja metalne i elektro industrije u FBiH.

Hasib Bjelić, direktor METALAC D.O.O. Odžak i član OUMEI, kritički se osvrnuo na predloženi materijal, iznoseći primjedbe na tretman proizvodnje odlivaka, proces privatizacije, kao i problematiku vezanu za sadašnje stanje i poslovanje privrednih društava.

Sadik Lepara, direktor TADIV Konjic, osvrćući se na predmetni materijal, iznio je primjedbe koje se odnose na neke pokazatelje vezane za prikaz stanja u MEI, kao i potrebu jasnijeg i konciznijeg definisanja i kvantificiranja ciljeva u okviru Strateških pravaca. Također se osvrnuo na pitanje cijene elektroenergije, te potrebe za jedinstvenim tretmanom subjekata MEI od Vlade Federacije BiH i slično.

Asim Gradinčić, komentarišući loš odnos Institucija sistema prema MEI, pojasnio je direktoru Bjeliću, kao članu Radne grupe, zaduženom za Razvojne pravce proizvodnje odlivaka u FBiH, da je taj materijal sastavni dio Strateških pravaca razvoja MEI, gdje stoje i podaci dostavljeni i od Bjelića.

U raspravi su učestvovali i Azra Čolić, Sead Jahić i Hasib Hodžić koji su dali konkretne prijedloge u smislu dopuna na predloženi tekst kako u dijelu koji su radili kao članovi tima tako i na materijal u cjelini.

Zaključeno je:

* Učesnici u raspravi koji nisu dostavili prijedloge i dopune u pisanoj formi dužni su to učiniti, kako bi se našle u konačno uobličenom tekstu;

* U toku augusta okončati izradu materijala u konačnoj verziji;

* Sačiniti izvod iz Strateških pravaca razvoja MEI u konciznoj formi i uz saglasnost predsjed-

nika P/GKFBiH, dostaviti UREDU PRSP-a za BiH;

* Organizirati okrugli sto o temi Strateški pravci razvoja MEI u FBiH;

* Tekst u konačnoj verziji uputiti na adrese premijera Vlade FBiH, resornih ministarstava i drugih institucija sistema, odgovornih za provođenje Strategije, shodno akcionom planu.

Raspravljano je i o aktu V/SKBiH Formiranje odbora proizvođača IPM.

Istaknuto je da nije još vrijeme da se formira toliko odbora, sa tolikim brojem članova, jer je i Udruženje MEI, pri P/GKFBiH, prolongiralo svoju Odluku o formiranju grupacija zato što nema dovoljno pretpostavki u postojećoj industriji za sada da se formiraju kvalitetna tijela koja će moći raditi i donositi valjane odluke. S tim u vezi, konstatirano je da je svrsishodnije manje odbora oko kojih će se sakupljati oni privredni subjekti čije su aktivnosti u začetku, a kojih je najviše.

Odbor sugeriše predstavnicima - stručnim radnicima V/SKBiH da akcenat svoje aktivnosti usmjeri na vanjskotrgovinsku, odnosno uvozno-izvoznu problematiku, koja najviše opterećuje privrednike, što je u domenu rada V/SKBiH.

Stručni radnik Komore će dostaviti listu privrednih subjekata koji su članovi UMEI, koji pripadaju grupama proizvođača naznačenim u predmetnom aktu, shodno klasifikaciji po SKD-u.

Ovaj Odbor stoji na raspolaganju stručnim radnicima V/SKBiH za svaku suradnju koja se tiče unapređenja poslovnih aktivnosti ovog industrijskog sektora.

N. ŠEHIĆ - MUŠIĆ

Sastanak Grupacije

Peradari traže ravnopravan položaj na tržištu

Sarajevo, jula - Peradarstvo je jedina grana proizvodnje koja je u poslijeratnom periodu obnovljena do respektabilnog nivoa u tržišnom smislu, jer je, za razliku od drugih grana stočarstva u BiH, gotovo dostigla prijeratni nivo, izjavio je Abdulah Gagić, predsjednik Grupacije peradi i stočne hrane pri Privrednoj/Gospodarskoj komori Federacije BiH

Gagić je na sastanku Grupacije kazao da trenutna proizvodnja brojlerskih pilića u BiH iznosi oko 20 miliona, brojlerskog mesa oko 30.000 tona, konzumnih nosilica u proizvodnji 1.460.000, a godišnji nivo proizvodnje po stanovniku iznosi preko 130 komada jaja.

Prema njegovim riječima, i pored visokih proizvodnih rezultata, ova grana poljoprivrede je u neravnopravnom položaju na tržištu, jer je konstantno ugrožena nelegalnim, po nekonkurentskim cijenama uvezenim jajima, "kao što je uvoz desetina miliona jaja porijeklom iz Kine".

- Ne tražimo samo zaštitu domaćeg proizvođača nego pružanje istog tretmana na tržištu kao što ga imaju uvoznici - rekao je Gagić i dodao da na bh. tržištu nije problem hiperprodukcija, jer nje, u stvari, nema. Problem je neuređenost tržišta, na kome se država ne brine za proizvođače. Postoji velika sloboda uvoza, bez evidentiranja ko i šta uvozi u BiH, smatra Gagić. Prema njegovim riječima, peradarstvo je jedina grana stočarstva koja je proizvodno zaposlila bh. stanovništvo, te se moraju pronaći rješenja koja će peradarima omogućiti nastavak privređivanja i pružiti im status poreskih obveznika o kojima brine država.

Federalni ministar poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Marinko Božić kazao je kako to ministarstvo nastoji pronaći rješenje za peradarstvo kako bi ono postalo tržišno orijentisano, da proizvodi po savremenim standardima, te da stvori pravni okvir koji će mu omogućiti konkurentan nastup ne samo na bh. tržištu već i u

inostranstvu. Prema njegovim riječima, resorno ministarstvo aktivno radi na pronalasku rješenja koja se odnose na brojlersku proizvodnju. - Sa resornim ministrom Hrvatske dogovorio sam mogućnost da se bh. peradarski proizvodi mogu izvoziti na tržište Hrvatske - rekao je.

Ministar Božić je mišljenja kako se primarna proizvodnja mora vezivati za proizvođača, odnosno neophodno je pronaći način za povezivanje primarne proizvodnje sa klaoničkom i preradivačkom industrijom, "jer je to jedini način da ona opstane".

Božić smatra da nema potrebe za strahom od vremena kada će hrvatski proizvodi imati nultu carinsku stopu na bh. granici (1. 1. 2004. godine), pod uslovom da se domaći kapaciteti pravovremeno prestrukturiraju.

Kada je riječ o problematici sitnih malih farmara, Božić je kazao kako će Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva FBiH zatražiti od kantonalnih službi da se izvrši registracija poljoprivrednih proizvođača, odnosno farmara i tako odrede kriteriji za pojedine oblasti proizvodnje.

- Na taj način bismo izgradili bazu podataka na osnovu koje bi država mogla zauzeti stav, te svojim mjerama i strategijama podstaći razvoj poljoprivredne proizvodnje - rekao je Božić i dodao da BiH mora pronaći modele zaštite domaćeg tržišta.

Ministar je kazao da BiH mora imati trgovinske sporazume sa susjednim državama na bazi reciprociteta i kontingenata, te izraditi listu proizvoda koji će se razmjenjivati uzajamno sa drugim državama. - Smatram da BiH mora izbalansirati proizvodnju prema svojim potrebama i pronaći način za plasman peradarskih proizvoda na inotrižjima, istakao je Božić.

Kada je riječ o pretjeranom nekontroliranom uvozu, ministar Božić je od prisutnih zatražio argumente za te tvrdnje kako bi na osnovu njihovih djelovao u skladu sa svojim nadležnostima. /ONASA/

Prijedlozi

Izlaz iz teškog stanja u proizvodnji kokošijih jaja na farmama

Sastanak proizvođača kokošijih jaja i stočne hrane sa prostora FBiH održan je 30. jula, u Sarajevu. Prisustvovao je i Marinko Božić, ministar Federalnog ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, sa saradnicima, kao i predstavnik Ureda za veterinarstvo BiH

U raspravi je ukazano na težak položaj proizvođača konzumnih kokošijih jaja koji se ogleda u sljedećem:

- ukupno lošom situacijom u stočarskoj proizvodnji i u poljoprivredi u cjelini;
- uvozom konzumnih jaja koja se lažno deklariraju kao rasplodna pri čemu su uvoznici oslobođeni plaćanja carine (bivšeg prelevmana),

a time se guši domaća proizvodnja i smanjuje prihod države;

- uvoz jaja vrši se i u kompenzacionim poslovima, često od nekvalificiranih uvoznika (izvezeni automobilski lim se dijelom plaća kokošijim jajima);

- nejasne su kompetencije između resora poljoprivrede, industrije i trgovine na svim nivoima od ministarstva do inspekcijskih organa i te slabosti koriste uvoznici;

- pojedine humanitarne organizacije doniraju pilenke velikom broju seoskih gazdinstava i oni nisu tržišni proizvođači, ali znatno utiču na stanje ukupne proizvodnje u peradarstvu.

Kao posljedica navedenih poteškoća smanjuje se i broj reprocentara u lakoj liniji i opasnost da preostala dva u FBiH prestanu sa radom čime bi izgubili proizvodni potencijal od preko milion osamnaestosedmičnih pilenki godišnje koje bi onda trebali uvoziti. Drastično se smanjuje broj tržišno orijentiranih proizvođača konzumnih jaja sa tendencijom da se ova proizvodnja potpuno ugasi (preko 500 farmi kapaciteta 2.000 do 5.000 nosilica u Federaciji BiH). U veleprodaji školjka konzumnih jaja iznosi oko dvije KM, pa i niže dok su cijene u maloprodaji stabilne i kreću se od četiri do sedam KM po školjki.

Ne postoji jasna vizija budućnosti proizvođača farmera peradarskih proizvoda i koji posluju po principu "od danas do sutra" i čest ishod toga svodi se na golo preživljavanje. U ovakvim okolnostima u kojima zakonski finansijski i tržišni mehanizmi ne idu u korist proizvođača i ne osiguravaju uvjete za egzistenciju farmera i njihovih obitelji, izražen je rad na crno i neprijavlivanje djelatnosti. Od ovakvog stanja šteta se nanosi farmerima koji su registrovani, ekonomiji zemlje, zdravlju stanovništva, jer su takvi "farmeri" često socijalni slučajevi, njihovi proizvodi ne podliježu kontroli i kao takvi su potencijalno opasni. Oni su nerijetko i značajni generatori šverca, što je glavna determinanta sive ekonomije.

U cilju poboljšanja stanja proizvođača konzumnih jaja, predlažemo:

- da se vrši rigorozna kontrola uvoza rasplodnih jaja i praćenja daljeg toka proizvodnje od entitetskih ministarstava poljoprivrede i koordiniran nastup sa ministarstvima trgovine i industrije kada je u pitanju uvoz konzumnih jaja i jaja za preradu. Ovdje treba potencirati potrebu aktivnijeg rada i bolje saradnje odgovarajućih inspekcijskih službi;

- uvoz jaja treba vršiti na jednom (Orašje), a najviše na dva granična prelaza po principu predloženom kod uvoza mesa;

- plaćanje poreza vršiti pri uvozu jaja u skladu sa kriterijima oporezivanja visokotarifne robe;

- vršiti stimulaciju izvoza jaja;

- sniziti cijenu električne energije za proizvodne pogone i sve registrirane proizvođače u peradarskoj proizvodnji i u drugim granama poljoprivrede;

- uvesti redovne kontrole proizvodnog procesa po HACCP i ISO standardima i za to odgovarajućim finansijskim olakšicama stimulirati proizvođače (ovaj rad eventualno tretirati kao investiciju i za to ih, na primjer, osloboditi plaćanja poreza);

- uvesti druge indirektno podsticaje kao što su oslobađanje poreza na određeni period, poreske olakšice na investicije, obezbijediti kredite po cijeni kapitala koji je prihvatljiv za ovu proizvodnju i poljoprivredu u cjelini, uvažavajući biološki ciklus proizvodnje;

- smanjiti administrativne prepreke u procesu registracije farmera.

Za stočarsku proizvodnju, posebno za peradarstvo neophodno je obezbijediti kvalitetne koncentratne krmne smjese koje su i sa ekonomske strane za farmera podnošljive. Izvršene su neke izmjene u carinskoj tarifi, ali su i dalje prisutne nelogičnosti. FBiH nema sirovina za proizvodnju koncentratnih krmnih smjesa, ali raspolaže sa instaliranim kapacitetima za proizvodnju. Korisnije je uvoziti sirovine, koristiti domaće tvornice stočne hrane i radnu snagu nego uvoziti gotove krmne smjese. U tu svrhu, a na naš prijedlog, ukinute su carinske dažbine na neke sirovine, a navodimo neke komponente koje su bitne, a opterećene su carinskim dažbinama:

Carinska tarifa	Naziv	Stopa carine %
1005906090	Ječam	5
1512119100	Ulje od suncokreta i dr.	5
1515219000	Ulje od kukuruza	5
1703100000	Melasa šećerne trske	5
1703900000	Melasa ostale	5
2303201100	Rezanci šećerne repe	5
2309909700	Benural "S"	5

Predlažemo da se za navedene sirovine carinske dažbine stave van snage. Naglašeno je da su na terenu prisutne ilegalne mješaone stočne hrane koje proizvode krmne smjese ne samo za svoje potrebe nego i za tržište bez bilo kakve kontrole. Postoje indicije da u procesu proizvodnje, osim dozvoljenog ribljeg brašna, koriste mesno, koštano i slična, kao i tehničke masti životinjskog porijekla.

Registrirane tvornice i mješaone stočne hrane opterećene su visokim troškovima za električnu energiju, što dodatno povećava cijenu krmne smjese koju koriste farmeri kao stočnu hranu i stočno brašno.

U strukturi ukupnog mjesečnog računa za industrijsku struju u ovakvim pogonima dvije stavke koje elektroprivreda praktično i ne isporučuje potrošačima - vršno opterećenje i takozvana jalova (neisporučena, izgubljena) struja, učestvuju zavisno od sezone između 30 i 50 odsto. Naš je prijedlog da svi proizvođači stočne hrane budu registrovani, a da se van snage stavi naplata električne energije za vršno opterećenje i takozvana jalova struja.

Borivoj SUČIĆ

Sastanak u Banjoj Luci

Suša kao elementarna nepogoda u ribarstvu

U Banja Luci je, 27. kolovoza, održan sastanak Grupacije za proizvodnju i preradu ribe i riblje mladi Federacije BiH i Republike Srpske. Uz prisustvo brojnih gospodarstvenika iz oba entiteta, raspravljalo se o proglašenju suše kao elementarne nepogode u ribarstvu BiH, te usaglašavanju poticaja u ribarstvu i vodoprivrednih naknada na nivou BiH

Na osnovu dugogodišnjih iskustava uvaženih stručnjaka iz oblasti ribarstva, ova je godina nezapamćena po suši. Iako još nije došlo do najvećih šteta, ona je prouzročila, prije svega, smanjen dotok vode, a povećanje temperature vode je pogubno za pastrmku koja je naučila na hladne i brze rijeke, smanjena je količina organske tvari, dolazi do ekspanzije korova koji potroši i ono malo kisika što ga ima. Sve su to uzroci ugibanja riba, odnosno to su direktne štete u ribarstvu.

U uvjetima gdje je dotok vode smanjen na trećinu, pa možda i manje, kod većine ribnjaka hrana se daje u malim količinama, a to smanjuje prirast - stvara indirektnu štetu. Raspravljalo se i o poticajima koji su različiti po entitetima.

U FBiH se potiče jedan kilogram proizvedene mladi sa 1,5 KM, izuzev morskog ribarstva ("Službene novine FBiH", broj 38/2003), koje se ne potiče, iako se u više navrata tražilo od ministra poljoprivrede da se mora i morsko ribarstvo uvrstiti u poticajne mjere.

U RS se potiče kilogram proizvedene i izvezene autohtone ribe.

Učesnici sastanka su insistirali da vlade entiteta proglase sušu kao elementarnu nepogodu i pozivaju se na "Službeni list SRBiH", broj 40/90, odnosno "Službene novine FBiH", broj 39/03, Zakon o zaštiti i spasavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća.

Nakon proglašenja suše kao elementarne nepogode, traže saniranje nastalih šteta:

- ukidanje koncesija na vodu u FBiH,
- ukidanje vodnih doprinosa za 2003. godinu,
- izjednačavanje uvjeta gospodarenja u oba entiteta,
- otpis dijela reprogramiranih dugova,
- kao robne rezerve uvesti i riblju hranu,
- povećati nivo poticaja na osnovu smanjene proizvodnje uslijed suše,
- odobriti povoljnije kreditne linije.

E. LASIĆ

Proizvođači i prerađivači ribe i riblje mladi BiH

Izabran Međukomorski koordinacioni odbor

Na sastanku proizvođača i prerađivača ribe i riblje mladi Federacije BiH i Republike Srpske, u Neumu, 17. srpnja, izabran je Međukomorski koordinacioni odbor ribara BiH, jer se javila potreba za organizacijom koja će ih predstavljati među asocijacijama ribara iz Evropske unije. Međutim, glavne zadatke formiranog koordinacionog tijela vezane su za zaštitu domaće proizvodnje ribe od prekomjernog uvoza uz pomoć zaštitnih carina, kontingenata, zaštitu od neloyalne konkurencije, usaglašavanje premija za proizvodnju ribe na nivou države, ubrzanje procedure izvoza - što hitnije donošenje podzakonskih akata od Ureda za veterinarstvo, uspostavljanje kontakata s grupacijama drugih zemalja, organiziranje zajedničkih seminara i drugo. Ovo je početak jednog koordiniranog rada na usaglašavanju uvjeta rada u oba entiteta u BiH u domeni proizvodnje, plasmana i prerade ribe i ribljih proizvoda. Ovaj odbor je zainteresiran da se na nivou BiH ostvare prava ribara BiH, te da jednim zajedničkim nastupom iziđu na evropsko tržište koje je sigurno jedno od važnih, jer su tamo veći potrošači i mogućnosti da bh. ribari svoju proizvodnju mogu kvalitetno plasirati i donijeti dohodak i sebi i BiH.

Dogovoreno je da se u drugoj polovini devetog mjeseca održi sastanak ovog koordinacionog odbora kada bi se i utvrdio statut tog udruženja, kao i način njegove registracije. Formirani koordinacioni odbor sačinjava 10 stručnjaka, a za predsjednika je izabran Adem Hamzić sa Prirodno-matematičkog fakulteta i potpredsjednika Zdravko Neimarević sa ribnjaka Prnjavor.

E. L.

Prerađivači mesa FBiH

Zaštititi domaću industriju privremenim mjerama

Mesoprerađivačka industrija se poslije rata razvijala brže nego što se podizala primarna proizvodnja mesa. To je dovelo do raskoraka među kapacitetima za preradu u odnosu na mogućnosti primarne proizvodnje mesa, a uticalo je i na povećani uvoz potrebnih sirovina. Ovo je izjavio Ibrahim Mameledžija, predsjednik Grupacije mesoprerađivača sa prostora FBiH, na konferenciji za novinare, sredinom augusta

Već nekoliko godina domaći mesoprerađivači pokušavaju sa državnim organima i zakonodavstvom promijeniti loše stanje na tržištu zahtijevajući uslove kojima bi poboljšali opštu konkurentsku sposobnost u odnosu na firme iz okruženja. Bh. tržište je potpuno otvoreno, između ostalog, za sve snažne mesoprerađivače iz susjednih i zemalja EU. Uvoznici damping cijena ruše domaću proizvodnju, jer države iz okruženja imaju visoke subvencije i izvoze u BiH po povlaštenoj stopi koristeći i ugovore o slobodnoj trgovini.

Domaći kapaciteti zbog nezavršenih procedura oko formiranja veterinarskog ureda i registrovanih instituta na nivou države ne mogu dobiti certifikate za izvoz namirnica animalnog porijekla i biti na tržištima izvan BiH. Uz to, zbog zaštitnih mjera carinske politike plaćaju visoke namete na uvoz sirovine koje nema dovoljno na domaćem tržištu.

Zato su mesoprerađivači pri Privrednoj/Gospodarskoj komori FBiH apelirali i ponovo tražili da se privremenom odlukom promijeni carinski režim, te da im se omogući povoljniji tretman kod uvoza sirovina na bh. tržište. Prošlo je više od godinu kako su tačno definisali o kojoj se radi i tarifnim brojevima radi (jedna vrsta svinjskog, govedeg i pilećeg mesa koje nisu predmet krajnje potrošnje u izvornom obliku, nego služe samo kao sirovinska osnova) i njihovim zahtjevima nije udovoljeno. Pojašnjenja radi, traženo je da se kod ovih kategorija mesa plati carina i carinsko evidentiranje, a da se ne plate posebne takse koje u apsolutnom iznosu po jedinici mjere iznose od 1,5 do 2,5 KM, te ugrađene u cijenu naših proizvoda čine te proizvode potpuno nekonkurentnim na tržištu.

Članovi Grupacije su tražili da se njihovi prijedlozi usvoje kao privremena mjera na šest mjeseci, zahtijevali su i da se odredi jedan granični prijelaz preko koga će se uvoziti ova roba, kako bi se tačno znalo u koju se firmu uvozi prema njenim kapacitetima, a ujedno bi se sirovina koja uđe u zemlju držala pod kontrolom, i tako legalizirao njen tok od granice do prodavca. U Grupaciji smatraju da je upravo loša

carinska politika dovela do toga da se firme snalaze na razne načine.

- Prije četiri godine smo upozorili na to Vladu FBiH da su visoke carine i prelevmani preduslov švercu i korupciji - kaže Mensur Alić, iz Mepro - Gornja Tuzla.

Preispitivanje spoljnotrgovinskih ugovora

Banjaluka - Predstavnici Udruženja mesoprerađivača Republike Srpske i Federacije Bosne i Hercegovine zatražice od Vijeća ministara BiH da preispita spoljnotrgovinske ugovore sa susjednim državama, javio je dopisnik Agencije ONASA. Oni su na sastanku u Banjaluci, koji je organizovala Privredna komora RS, 12. septembra, istakli da su pomenuti spoljnotrgovinski ugovori štetni za privredu BiH. Radi se o ugovorima sa republikama Srbijom, Hrvatskom i Slovenijom.

Predsjednik Poslovne zajednice živinara i proizvođača stočne hrane RS Rajko Latinović rekao je, nakon sastanka, da je zbog postojećih spoljnotrgovinskih ugovora u BiH moguće uvesti raznovrsnu robu, dok domaći proizvođači i prerađivači "tonu".

Kazao je da je na sastanku, između ostalog, zaključeno da se treba preispitati i Zakon o carinjenju BiH.

Predsjednik Grupacije proizvođača i prerađivača mesa pri P/GKFBiH Ibrahim Mameledžija napomenuo je da trgovinski sporazumi koji su na snazi omogućavaju uvoz mesnih prerađevina po cijeni koja je niža od cijene domaćih proizvoda.

Prema njegovim riječima, privremene zaštitne mjere koje je BiH donijela da bi zaštitila domaću proizvodnju praktično će prestati važiti 1. aprila 2004. godine.

- Od tog datuma sva kobasičarska roba moći će se uvoziti bez carina i bez prelevmana, što će dovesti do ogromnog poremećaja na tržištu, te će preovladati uvozna roba - kazao je Mameledžija.

Mesoprerađivački kapaciteti FBiH rade sa 30 do 60 odsto snage, a ako se stanje ne promijeni do kraja godine, mnogi bi zauvijek zatvorili svoje kapije. Naznake su da bi se ovakvom politikom zaustavio razvoj domaće mlade industrijske grane koja prije rata nije bila razvijena u BiH, a nakon rata je imala šansu.

A. AHMETSPAHIĆ - FOČO

The Welding Society of Bosnia and Herzegovina

Društvo za zavarivanje BiH oživljava aktivnosti

U skladu sa nastavkom oživljavanja aktivnosti Društva, uspostavljenim intenzivnim kontaktima sa Međunarodnim institutom za zavarivanje - International Institute of Welding (IIW) i prošlogodišnjim pristupanjem u članstvo Evropske federacije za zavarivanje - European Welding Federation (EWF), zatim potpisivanjem 1999. godine Sporazuma o suradnji sa Njemačkim društvom za zavarivanje - Deutscher Verband für Schweißen und verwandte Verfahren e.v (DVS), Društvo želi obnoviti upis zainteresiranih inženjera, tehničara i zavarivača u članstvo kao ličnog/osobnog člana, odnosno preduzeća, kao redovnog privrednog člana Društva, jednog od najstarijih i korisnih društava u našoj zemlji

Na taj način država BiH postaje članicom jedne od najznačajnijih strukovnih međunarodnih asocijacija u Evropi i Svijetu. Još važnije od toga je da Društvo postaje kandidat za tzv. nacionalno - državno ovlašteno tijelo/ANB za certificiranje specijalista u zavarivanju kao jedina ovlaštena institucija u cijeloj BiH.

Društvo planira da, preko budućeg članstva u spomenutim međunarodnim asocijacijama i u okviru bilateralnih sporazuma Društva, organizira stručna predavanja, seminare, savjetovanja, specijalizacije, skraćenu doobuku svih profila zavarivačkih kadrova u zemlji i inozemstvu, kao i nostrifikacije zastarjelih diploma specijalista u zavarivanju prema zahtjevima EWF i IIW-a.

Shodno inicijativama mnogih privrednih subjekata MEI, Privredna/Gospodarska komora FBiH će pomoći u oživljavanju rada Društva, te poziva zainteresirane privredne subjekte da pomognu u okvirima svojih mogućnosti, uz napore koji su od presudnog značaja za obnovu i reaktiviranje industrije i privrede u našoj zemlji nakon rata.

Aktiviranjem Društva, BiH, kao država, postaje članom navedenih međunarodnih asocijacija, što će donijeti značajne koristi u vidu finansijskih sredstava, već predviđenih u okvirima međunarodnih programa, npr. PHARE, UNDP, SECI itd.

U nadi da ćete podržati ove aktivnosti, molimo vas da što prije popunite pristupnicu dostavljene u prilogu, potpisane i ovjerene na datu adresu.

Sve informacije, kao i normativna akta Društva i pristupnicu, možete dobiti kontaktirajući: Društvo za zavarivanje BiH, Tvornička 3, 71000 Sarajevo, telefon/faks: 033 445 031.

N. Š. M.

Program

Program rada Društva za zavarivanje BiH obuhvata slijedeće aktivnosti:

- Reaktiviranje rada Društva okupljanjem inženjera, tehničara, zavarivača i drugih stručnjaka koji se bave zavarivanjem radi ostvarivanja saradnje organiziranja rada na obnovi i daljem razvoju BiH, kao i daljem razvoju zavarivačke djelatnosti svestranim i pravilnim korištenjem naučnih dostignuća iz ove oblasti.

- Suradnja sa privredom na polju zajedničkih programa i projekata za obnovu i razvoj zemlje sa aspekta tehnologije i tehnike zavarivanja.

- Suradnja sa privrednim subjektima i udruženjima na unapređenju kvaliteta proizvodnje.

- Rad na uzdizanju stručnog nivoa članova Društva i ostalih stručnih kadrova iz oblasti zavarivanja u skladu sa ekonomskim razvojem.

- Aktiviranje svojih članova na teorijskom i praktičnom rješavanju cjelokupne problematike tehnike zavarivanja za potrebe privrednih subjekata i drugih korisnika.

- Populariziranje i unapređenje zavarivanja predavanjima, savjetovanjima, izložbama, seminarima i simpozijima, te preko javnih sredstava informiranja.

- Iniciranje osnivanja specijaliziranih ustanova za primjenu tehnike zavarivanja i doprinosa njihovom radu, samostalno i u suradnji sa drugim privrednim organizacijama i organima.

- Obnavljanje članstva u Međunarodnom institutu za zavarivanje (IIW/IIS), učlanjenje u Evropsku federaciju za zavarivanje (EWF), te tako omogućiti delegiranje svojih članova u pojedine komisije ovih međunarodnih organizacija.

- Suradnja sa društvima, institutima i laboratorijima u zemlji i inozemstvu koje se bave problematikom zavarivanja.

- Učestvovanje u rješavanju problematike sistema školovanja kadrova iz oblasti tehnike zavarivanja.

- Izdavanje knjiga, časopisa i drugih publikacija iz oblasti zavarivanja.

- Organiziranje stručnih posjeta u zemlji i inozemstvu.

- Suradnja sa organizacijama inženjera i tehničara, a naročito kada je u pitanju problematika zavarivanja u svim granama privrede.

- Suradnja i sa drugim društvenim i tehničkim organizacijama.

N. Š. - M.

Kontrola kretanja životinja

Zdravija hrana za građane

Projekat identifikiranja i kontrole kretanja životinja počeo je identifikiranjem krava, ali kraj zavisi prvenstveno od aktivnosti koje će provoditi lokalni službenici

Projekat Evropske komisije Identifikiranje i kontrola kretanja životinja neophodno je provesti što prije kako bi se meso i mesni proizvodi porijeklom iz BiH mogli prodavati na tržištu Evropske unije. Međutim, to je samo sekundarna implikacija projekta: na prvom mjestu je briga za zdravlje građana BiH.

Bit projekta, kako nam je rekao Gerard Van Driessche, voditelj projekta u EK zadužen za ovaj segment, jeste da će svaka krava imati ušnu markicu, odnosno matični broj, po kojem će se znati porijeklo svake životinje.

- Tako u slučaju da se prijavi zaražena životinja, veterinarska inspekcija će odmah znati odakle je došla i moći preventivno djelovati u sprečavanju širenja bolesti, kao što su bruceloza, q-groznica, slinavka, šap, kравlje ludilo.

Bez ovog identifikiranja BiH ne može izvoziti meso i mesne proizvode u zemlje EU, što se krajnje negativno odražava na trgovinski deficit BiH. Tako bh. privrednici, bez obzira na to koliko imali kvalitetan proizvod, nemaju potvrdu o sigurnosti tog proizvoda. A trenutno govore može doći iz Rumunije, Srbije ili bilo koje zemlje, a ni veterinarska inspekcija niti bilo koja vladajuća struktura nema podataka o tome, što sigurno povećava rizik pojave neke od bolesti. Međutim, kako naglašava Van Driessche, izvoz je, ipak, sekundarna stvar koju BiH dobija ovim projektom: prije svega, riječ je o projektu koji povećava sigurnost po zdravlje bh. građana.

Nakon krava, na red će doći i svinje i ovce, mada bi trebale i druge životinje, koje ne ulaze u prehrambeni ciklus. Kako kaže Van Driessche, projekat je kompliciran, dugotrajan i košta. Prema zvaničnim podacima, u BiH postoji oko 800 hiljada krava, a nezvanične cifre su sigurno i veće. EK je izdvojila 2,2 miliona eura za tehničku podršku i opremu. Tehnička podrška podrazumijeva podršku u ljudstvu, stvaranje baze podataka, a od opreme obezbijeđeni su kompjuteri, posebni printeri za ušne markice, te određen broj ušnih markica.

Iako je projekat već počeo, kraj je teško predvidjeti, jer zavisi od intenziteta kojim će projekat provoditi lokalne vlasti, odnosno veterinarski zavodi.

(Bilten EU, septembar 2003.)

Pripremila: M. I.

Peta konferencija WTO

Kolaps pregovora o trgovini

Na Petoj konferenciji Svjetske trgovinske organizacije (WTO), na ministarskom nivou u meksičkom gradu Cankun, nije prošla ideja Evropske unije o jačanju međunarodne trgovine koja bi išla u korist najsiromašnijih zemalja i naroda, izvještava Agencija SENSE.

Finalni dokument o liberalizaciji trgovine nije podržan zbog "ekonomskog egoizma", saopšteno je u sjedištu Evropskog parlamenta u Briselu/Bruxelles. "Ovo je poraz multilateralizma od kojeg će štetu imati ne samo siromašni", navodi se u prvim zvaničnim reakcijama Evropskog parlamenta.

Većina zapadnih vlada predvođenih Sjedinjenim Američkim Državama i dalje zagovara globalni ekonomski razvoj, a nekoliko velikih i mnogoljudnih zemalja kao što su Kina, Indija, Brazil i Indonezija zagovara bilateralizam u ekonomskom razvoju i trgovini. EU smatra da bilateralizam u ekonomiji, kao i politici, podrazumijeva jake pozicije obiju strana, dok globalizam američkog tipa nije dovoljno pravedan prema siromašnima.

Pregovore u Cankunu, tokom cijele konferencije, karakterisala je "igra moći, a ne dobre volje i razumijevanja", smatra evropski izaslanik na konferenciji WTO Ilka Suminen/Ilka Souminen/, zbog čega su već na startu mnogi dobro obaviješteni posmatrači nagovještavali još jedan neuspjeh WTO pregovora. Ali, nisu očekivali "kardinalan kolaps".

Evropski parlament je ohrabren pozitivnim pomacima u evropsko-američkim pregovorima o trgovini hranom, te sporazumom o povoljnijem pristupu lijekovima i medicinskoj opremi kada je riječ o zemljama u razvoju.

O mogućim posljedicama neuspješnih Cankunskih pregovora, Evropski parlament će provesti detaljnu analizu već naredne sedmice na prvom jesenjem plenarnom zasjedanju.

30. međunarodni sajam poljoprivrede i prehrambene industrije

Gradačaćka izložba šljive

U Gradačcu je od 27. do 30. 08. 2003. godine održan jubilarni Trideseti međunarodni sajam poljoprivrede i prehrambene industrije - sajam šljive. Ova privredna manifestacija je značajna ne samo za agrarnu privredu Bosne i Hercegovine nego i šire

Prva manifestacija počinje od davne 1969. godine, Dan šljive, a kasnije "Sajam šljive". Ima najdužu tradiciju u prezentaciji poljoprivredno-prehrambenih proizvoda sa naših prostora i inozemstva i najbolji je sajam u BiH.

Sa svojim proizvodima bili su prisutni:

- proizvođači sjemenskog i sadnog materijala;
- proizvođači i prerađivači voća i povrća;
- proizvođači mesa i preradevina;
- proizvođači mlijeka i preradevina;
- proizvođači bezalkoholnih i alkoholnih pića;
- proizvođači alata i mehanizacije;
- proizvođači mineralnih đubriva i sredstava za zaštitu bilja;
- proizvođači ambalaže za prehrambenu industriju;
- uzgajivači domaćih životinja;
- finansijske, naučne i prometne ustanove i organizacije.

Učestvovalo je 125 poduzeća, od čega je 70 odsto sa prostora BiH, a 30 odsto iz inozemstva. Ovu privrednu manifestaciju svojim prisustvom uveličali su predstavnici svih društveno-političkih struktura od općine, županije - kantona, entiteta, države BiH i diplomatskih predstavnika akreditovanih u ovoj zemlji.

Otvoren je i novi pogon za preradu mlijeka - mljekara "Inmer" Gradačac i proizvodno-marketingška organizacija - proizvođačka zadruha. Održan je susret privrednika sa predstavnicima Vlade Federacije BiH, kao i zemljoradnika sa predstavnicima Vlade Tuzlanskog kantona. Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva - jedinica za koordinaciju projekata PCU prezentirala je projekat "Proizvod-

nja, prerada i tržište mlijeka u FBiH". Volksbank BiH d.d. Sarajevo i Volksbank leasing d.o.o. predstavili su zemljoradnicima posebne kreditne linije namijenjene podršci poljoprivrednog sektora.

Bila su zastupljena priplodna goveda i perad (kokoške). Za izložene eksponate dodijeljena su priznanja, kako slijedi:

Zlatne medalje

- Rakija "Viljamovka" vol. 42 odsto proizvođač "Mapex" Maglaj,
- Intenzivni grover za piliće u porastu, proizvođač "Mix" d.o.o. Orašje,
- Vitaminski dodatak stočnoj hrani - "VIROP" - proizvođač "Kiko" Crnjelovo,
- Pileća prsa u ovitku, proizvođač "Menprom" Gornja Tuzla,
- Bosanski sudžuk, proizvođač "Brajlović" Sarajevo,
- Kukuruz šećerac, proizvođač PMG-VIP, Gradačac,
- Pita od jabuka, proizvođač Erby d.o.o. Gračanica,
- Marmelada od šljive, proizvođač "Vegafruit" Gračanica,
- Bistri sok-koktel, borovnica-šljiva, proizvođač "Vegafruit" Gračanica,
- Fermentirana pavlaka 20 odsto m.m. proizvođač "Meggle" Bihać,
- Tekući jogurt, 3,2 odsto m.m. proizvođač "Inmer" Gradačac,
- Svježi posni sir, proizvođač "ZIM" Zenica,
- Dvogodišnje sadnice jabuke, sorte "Gala" proizvođač Galib Hasanbašić, Gornji Lukavac - Gradačac,
- Gold flips s kikirikijem, proizvođač "Corn Flips" d.d. "Majejica" Srebrenik,

- Pasterizirana paprika, proizvođač "Fana" Srebrenik,
- Rakija Viljamovka, proizvođač "Bobita" Čitluk,
- Kolekcija gravidnih junica simentalčke pasmine, vlasnik Martin Schwaninger, Austria,
- Rasplodna jaja, roditeljska kolekcija koka i pijetao, roditeljske pilenke, jednodnevni roditeljski pilići - proizvođač Društvo za peradarsku proizvodnju "Kokaproduct" d.o.o. Gračanica,
- Kolekcija jednodnevnih pilića, hibrid Ross - 308, proizvođač "Poljovet" d.o.o. Gračanica.

Srebrene medalje

- Rakija "Šljivovica" 40 odsto vol. proizvođač Sejdija Adžikić, Čelić,
- Stočna hrana - starter, proizvođač "Pilkom" Gradačac,
- Krmna smjesa za tov pilića, proizvođač "Kiko" Crnjelovo,
- Efektin, vitaminski dodatak stočnoj hrani, "Veterina" Zagreb,
- Vafel listovi, proizvođač "Voćar" d.o.o. Rahić - Brčko,
- Tulumbe, proizvođač "Erby" d.o.o. Gračanica,
- Tahan halva, proizvođač "Niagara" Zenica,
- Cvjetni med, proizvođač "Femix" Sarajevo,
- Kratkotrajno sterilizirano mlijeko 3,2 odsto m.m. proizvođač "Meggle" Bihać,
- Kratkotrajno sterilizirano mlijeko aroma - vanilije 3,2 odsto m.m. proizvođač "Meggle" Bihać,
- Fermentisana pavlaka 30 odsto m.m., proizvođač ZIM - Zenica,
- Plodovi šljiva sorte stenly, proizvođač Mirsad Mujić, Mionica Gradačac,
- Plodovi jabuke sorte prima, proizvođač Sifet Hasić Ledenice - Gradačac,
- Flips pikant, proizvođač "Voćar" d.o.o. Brčko,
- Cornico - pop corn, proizvođač "Corni Co" Podorašje, Tuzla,
- Sadni materijal, proizvođač Voćni rasadnik Srebrenik,
- Kolekcija gravidnih junica simentalčke pasmine, domaći odgoj, proizvođač Veterinarska stanica Odžak.

Bronzane medalje

- Vino "Ždrepečeva krv", vol. 11,3 odsto, proizvođač "Vinoproduct" Čoka - Subotica,
- Majevička salama, proizvođač "Menprom" Gornja Tuzla,
- Pizza šunka, proizvođač "Brajlović" Sarajevo,
- Energetsko piće, proizvođač "Teloptik" Sarajevo,
- Kompot šljive, proizvođač PMG-VIP Gradačac,

- Kratkotrajno sterilizirano mlijeko - aroma jagoda 3,2 odsto m.m. proizvođač "Meggle" Bihać,
- Tekući jogurt 2,0 m.m. proizvođač ZIM Zenica,
- Fermentirana pavlaka 21,5 odsto m.m. proizvođač "Inmer" Gradačac,
- Kajmak minimum 50 odsto m.m. u suhoj materiji - proizvođač "Vlašić Milk" Travnik, Karaula,
- Paleta farmakoloških proizvoda na bazi domaćih sirovina, proizvođač "Čeliković" Bihać, poduzeće je ujedno dobitnik posebnog priznanja za navedenu paletu proizvoda.

Ukupno je dodijeljeno proizvođačima - učesnicima Tridesetog jubilarnog međunarodnog sajma poljoprivrede i prehrambene industrije - sajma šljive 20 zlatnih, 17 srebrnih i 10 bronzanih medalja, kao i jedno posebno priznanje.

B. SUČIĆ

Italijanski zakon 84 Realizacija projekata

Ove godine 25. 07. održan je sastanak o temi "Realizacija projekata iz italijanskog zakona 84". Gospodarska komora Trsta je koordinator u ime komorskog sistema Italije "Realizacije projekata iz italijanskog zakona 84" koji se odnose na oblasti poljoprivredno-prehrambene industrije, tekstila i turizma. Ove projekte će realizirati koordinatori - gospodarske komore Italije za pojedine oblasti:

- tekstil i koža - PK Firenca,
- poljoprivredno-prehrambena industrija - PK Mesina,
- turizam - PK Trst.

Aktivnosti su počele u travnju 2003. godine. Sva tri sektora ići će u različitim zonama i regijama i uključivat će multiregionalne države. Ovaj Zakon 84 ne može direktno financirati infrastrukturu, a za realizaciju strategije potrebna je izgradnja koridora 5C.

Cilj Zakona je razviti i promovirati koncept proizvodnje i povezivanja sa Italijom.

Tri su osnovna koncepta Zakona:

- multiregionalnost u zonama intervencije,
- funkcionalnost prijenosa sistema iz Italije,
- specifičnost, orijentirati se na razvoj specifičnih grana.

Da bi došlo do realizacije projekta najprije je potrebna edukacija zaposlenih u gospodarskim komorama.

Erina LASIĆ

Upravni komitet za okolinu i održivi razvoj

Uključivanje u međunarodne asocijacije

U Sarajevu je, početkom septembra, održana 5. sjednica Upravnog komiteta za okoliš i održivi razvoj Bosne i Hercegovine (UKOOR), kojoj je prisustvovao i predstavnik Privredne/Gospodarske komore Federacije BiH, kao stalni član, a razmatrani su:

- Izvještaj o učešću predstavnika BiH na međunarodnim konferencijama i skupovima iz oblasti okoline i održivog razvoja;

- Izvještaj o dosadašnjim aktivnostima na ratifikaciji i provođenju UN Konvencija o zaštiti okoline u BiH, pripremi i realizaciji BiH, pripremi i realizaciji BiH projekata i GEF programa iz ove oblasti;

- Prijedlog koncepta BiH projekata za implementaciju preko izvršnih agencija UN-a;

- Informacija o pokrenutim okolinskim projektima institucionalnog jačanja.

Govorio je dr Tarik Kupusović o 3. sastanku Biroa Barcelonske konvencije o zaštiti Mediterana od zagađenja, koji je održan u Sarajevu, od 19. do 20. maja. BiH je postala ugovorna stranka aktivnosti u okviru navedene konvencije, kao zemlja sukcesor prava u okviru međunarodnih ugovora bivše Jugoslavije.

Barcelonska konvencija je pravni instrument Mediteranskog akcionog plana (MAP), organizacije koja djeluje pod okriljem programa Ujedinjenih naroda za okoliš (UNEP) i čije su članice sve zemlje mediteranskog regiona i Evropske komisije (EC).

Danica Spasova informirala je o tehničkom zasjedanju Savjetodavnih organa za nauku, tehnologiju i implementaciju - SBSTA i SBI, održanog u Bonu od 4. do 13. juna.

Dr Jadranko Prlić i Ibro Čengić govorili su o nastupu bh. delegacije na skupu zemalja - kandidata za program UNEP-a o integralnoj ocjeni i planiranju održivog razvoja, održanom u Ženevi, od 24. do 26. juna.

Na osnovu preporuka Svjetskog samita o održivom razvoju, UNEP je pokrenuo inicijativu o «Izgradnji kapaciteta za integralnu ocjenu i planiranje održivog razvoja» u zemljama u razvoju. To treba da se istraži, te na postojećim iskustvima izgradi integralan i uravnotežen pristup društveno-ekonomskim aspektima zaštite okoline i njihova veza sa ublažavanjem siromaštva i održivim razvojem u osam zemalja iz regiona Južne Amerike, Afrike, Azije i Evrope. Bili su prisutni predstavnici 13 zemalja u razvoju - kandidati za ovaj program, među kojima i BiH. Dogovoreno je da svaka pozvana zemlja dostavi UNEP-u na evaluaciju i odobrenje prijedlog svog

izabranog - prioritnog programa, kao i da imenuju državnu instituciju, koja će, ukoliko se projekt odobri, voditi njegovu cjelokupnu implementaciju.

Razmatrani su i prijedlozi koncepta bh. projekata za implementaciju preko izvršnih agencija UN-a:

UNEP projekt «Izgradnja kapaciteta za okolinsko upravljanje i integralno planiranje održivog razvoja u BiH».

Osnovni sadržaj Projekta i njegove aktivnosti koje bi se odvijale u narednih 18 mjeseci bile bi:

- Izrada Projektnog zadatka «BiH dugoročna strategija za zaštitu okoline i održivi razvoj»;

- Identifikacija i analiza institucionalne infrastrukture u BiH za podršku i programsko uspostavljanje integralnog pristupa u planiranju održivog razvoja;

- Utvrđivanje osnovnih okolinskih faktora i poteškoće za pokretanje održivog razvoja;

- Identifikacija indikatora održivog razvoja i sl.

Koordinaciju ovog projekta vršit će državna institucija, koju će odrediti Vijeće ministara na prijedlog UKOOR-a. Realizacija će se odvijati prvenstveno sa domaćim stručnjacima, koje će obučiti strani. Ciljna grupa kadrova za obuku su domaći stručni saradnici relevantnih državnih i entitetskih ministarstava, agencija za razvoj sistema planiranja i statistike, članovi raznih tijela za monitoring praćenja održivog razvoja, predstavnici privrede i stručnih institucija, asocijacija privrednika, predstavnici NVO-a i nezavisni eksperti.

Drugi, aktuelni prijedlozi su:

- UNEP projekt «Vlastita ocjena nacionalnih kapaciteta»;

- UNIDO projekt «Omogućavanje aktivnosti za oduzimanje akcija za implementaciju Štokholm konvencije o trajnim organskim polutanima (POPs) u BiH»;

- UNEP projekt «Nacionalna strategija o biološkoj raznovrsnosti i akcioni plan» i dr.

U okviru REREP Projekta «Institucionalno jačanje Ministarstva prostornog planiranja, građevinarstva i ekologije Republike Srpske i Ministarstva prostornog uređenja i okoliša FBiH, REC - Ured za BiH, ponudio je izradu Nacrta okvirnog zakona za okoliš/životnu sredinu BiH i Studije izvodljivosti za uspostavljanje Agencije za okoliš/životnu sredinu BiH.

Radna grupa, čiji je zadatak da implementira aktivnosti vezane za izradu navedenih projekata, predviđa i angažman jednog stručnjaka iz P/GKFBiH.

Nafija ŠEHIĆ - MUŠIĆ

Osmisliti kvalitetan marketinški nastup

U prostorijama P/GKFBiH održan je sastanak sa predstavnicima Privrednog društva u privatnoj svojini za proizvodnju industrijskih mašina i opreme PRIMO iz Donjeg Vakufa, u prisustvu i predstavnika Federalnog ministarstva energije, rudarstva i industrije.

Direktor društva Husein Đulović istakao je, između ostalog, da se lokacija firme prostire na 20.000 kvadratnih metara i ima dvije hale koje su u funkciji na površini od 5.831 kvadratni metar, te nedovršenu halu čija je izgradnja u toku, površine 2.275 kvadratnih metara.

Društvo je odnedavno član Udruženja MEI. Osposobljeno je za tehnološke operacije rezanja, savijanja, prosijecanja i zavarivanja, uključujući i površinsku zaštitu.

Proizvodni program društva sadrži: program za drvenu industriju, za građevinarstvo, za poljoprivredu i prehrambenu industriju i za komunalnu infrastrukturu. Ima 35 zaposlenih, a planira osposobljavanje kadrova za marketinški nastup i nove tehnologije.

Pored poteškoća koje PRIMO ima, koje su identične onima u društvima metalnog sektora u FBiH, problem je nedostatak posla zbog prekomjernog uvoza opreme i uređaja, često loše kvalitete.

U razgovoru je sugerisano da menadžment osmisli kvalitetan marketinški nastup, te da se, preko Udruženja MEI, aktivira na stvaranju povoljnijeg poslovnog ambijenta, da kontaktira i druga udruženja pri Komori, u cilju iznalaženja plasmana za svoje proizvode.

Predstavnici P/GKFBiH i Federalnog ministarstva će pomoći u uspostavi kontakata sa domaćim firmama, kao i firmom SAF iz Njemačke, zainteresiranim za tehnološke usluge koje PRIMO može da pruži.

Zainteresirani mogu više informacija dobiti na telefon: 30 205 320 ili faks: 30 205 219.

N. ŠEHIĆ - MUŠIĆ

Implementacija Zakona o šumama FBiH

U Bugojnu je, 04. septembra, u organizaciji Udruženja šumarskih inženjera i tehničara FBiH (UŠIT-a) i Hrvatskog šumarskog društva (HŠD), održan okrugli sto o "Implementaciji Zakona o šumama", koja nije provedena i 16 mjeseci nakon donošenja Zakona o šumama FBiH. Bio je to imponozantan skup šumara iz FBiH i najeminentnijih stručnjaka iz ove oblasti koji su dali svoje viđenje njegove primjene.

Nije prihvatljiva činjenica da nisu oformljene kantonalne/županijske uprave, kao i sva gospodarska društva koja su osnov rada u šumarstvu, a to će se odraziti i na privatizaciju.

Zaključeno je:

- Potreban je krovni zakon o šumama s tim da se entitetski usklade sa državnim.

- Da se upravljanje šumama vrši na Federalnom nivou, a korištenje šuma da ostane na kantonalnom/županijskom nivou.

- Neophodno je postojanje jedinstvene šumarske institucije u FBiH.

- Ostaviti mogućnost formiranja jednog ili više poduzeća na nivou kantona/županije.

- Izvršiti reviziju svih šuma prilikom ulaska u kantonalno/županijsko privredno društvo, kako bi se eventualno sagledale negativne posljedice gazdovanja iz prethodnog perioda.

- Neprihvatljivo je jednostrano otkisivanje dugova prema šumarstvu i u tom pogledu se daje podrška direktorima poduzeća da se naplate dugovanja.

- Da se doprinosi za općekorisne funkcije šume izdvajaju u općine u kojima se prihod i ostvaruje, a ne gdje je registrovano sjedište kompanije.

Na sjednici Vlade FBiH je isti dan usvojen Nacrt izmjena i dopuna Zakona o šumama.

Šemsa ALIMANOVIĆ

PRIMO: iz proizvodnog programa

PONUĐA - TRAZNJA

Francuska kompanija nudi nove i rabljene strojeve: frezeri i glodalice, brusilice, alternativne pile, univerzalne brusilice, metalni strug Syderic sa pet elemenata, burgije, sprave za brušenje, razne kontrolne instrumente, dvokraki šestar, palmer-stroj.

Monsieur Norbert Bidet

4, Rue Emile Cossonneau
93360 Neuilly-Plaisance
France
E-mail: Bidetpatrice@numericable.fr
Telefon: 00 33 1 43 00 24 54

Austrijska firma **Managementlife** za potrebe bosanskohercegovačkih firmi nudi:

- usluge kancelarijskih poslova - korištenje adrese, telefona, faksa i e-mail-a,
- predstavljanje na sajmovima,
- posjeta klijenata itd.

Više informacija može se dobiti direktno na: Management & Life
Trumer StraÙe 1
A-5162 Obertrum ili
E-mail: office@managementlife.at

Austrijska firma **EMD** nudi na prodaju rabljenu opremu za ofset štampu.

Za više informacije obratiti se na adresu:

EMD-EDV - Marketing und Dienstleistungs GmbH

DI Jürgen Wieser ili Barbara Sorger
Langefelderstr. 3
A-8793 Troifach
Telefon: 0043 3847 8131 12
E-mail: wieser@emd.at
Ili: sorger@emd.at
Korespondencija: njemački jezik

Austrijska firma TT Massivholz

Zainteresirana je za nabavku većih količina bukove i hrastove oblovine.

Zainteresirani se mogu obratiti direktno na adresu:

TT Massivholz
Europastrasse 2
A-7561 Heiligenkreuz
Telefon: 0043 3325 20090-124
Telefaks: 0043 3325 20090-450
E-mail: alexander.oettl@ttmwood.com
Kontakt osoba: Alexander Öttl

Firma **MicroAire Europe Surgical** Instruments iz Meerbuscha koja se bavi prodajom hirurških instrumenata traži trgovce iz BiH koji su zainteresirani za prodaju.

Kontakt adresa:
MicroAire Europe
Surgical Instruments
Johann-Dahmen-St. 4
D - 40667 Meerbusch / Germany
Telefon: 49 (0) 3132 - 760744
Telefaks: 49 (0) 2132 - 760745
Mobilni: 49 (0) 171 - 5655-648
E-mail: LBREMES@aol.com

Vodeći turski proizvođač poljoprivrednih mašina **GUNGOR** iz Istanbula, s preko 50 godina iskustva u ovoj oblasti, poljoprivrednicima i poljoprivrednim firmama nudi sljedeće proizvode:

- pneumatske i superpneumatske mašine za sjetvu - sijačice,
- raspršivače đubriva,
- opremu za oranje - plugove,
- laserski kontrolirane mašine za niveliranje zemljišta,
- sisteme za automatsko navodnjavanje i dezinfekciju,
- kombajne,
- traktore i
- drugo.

GUNGOR ima zajedničku proizvodnju s firmama iz Velike Britanije, Francuske i Poljske. Proizvodi firme GUNGOR nose CE znak.

Kontakt: Gungor Agricultural Machinery, Organize Sanayi Bolgesi BIKSAN Yapi Koop. A2 Blok N.40, Ikitelli / Istanbul, Turkey, telefon: +90 212 485 16 68, telefaks: +90 212 485 16 73; www.gungor.com.tr

UGUR je turska kompanija koja se bavi proizvodnjom industrijskih mlinova. Posjeduju ISO-9001 certifikat o kvalitetu, i u svojoj proizvodnji koristi najsavremeniju tehnologiju po sistemu 'ključ u ruke' - od projekta do montaže.

Zainteresirani za modernu proizvodnju svih vrsta brašna i krupice mogu se obratiti na adresu:

Ugur Machine Industry, Ankara Yolu 6 Km, Pk: 57 19100, Çorum, Turkey, telefon: +90 364 235 00 26, telefaks: +90 364 235 00 20; www.ugurmakina.com.

Kompanija **Bengal Carpets Manufacturing Ltd.** iz Bangladeša bavi se proizvodnjom kvalitetnih tepiha i dekorativnih predmeta uz upotrebu prirodnih vlakana, najčešće jute. Zainteresirani su za različite vidove suradnje s bosanskohercegovačkim partnerima i spremni su obezbijediti sirovine za proizvodnju.

Za više detalja zainteresirani se mogu javiti u Privrednu/Gospodarsku komoru Federacije BiH - Udruženje industrije tekstila, kože i obuće, telefon: 033 217 786, telefaks: 033 217 782, e-mail: info@kfbih.com

Firma **Otto Sauer Achsenfabrik** iz Keilberga, koja djeluje kao distributer proizvođačima industrijskih vozila, u okviru svog nabavljačkog marketinga želi uspostaviti suradnju sa bh. proizvođačima limenih varenih konstrukcija.

Bh. firme koje se bave obradom profila od čelika (rezanje, savijanje, varenje, pjeskarenje i grundiranje) mogu se obratiti na adresu:

Otto Sauer Achsenfabrik Keilberg
z. Hd. Herrn Fleckenstein / Abtellurg Einkauf
Hauptstraße 26
D-63856 Bessenbach

Iz apoteka

Kako ispravno koristiti lijekove

Već od srednje životne dobi ljudi počinju koristiti više lijekova istovremeno. Naročito tzv. OTC (over the counter) lijekove za koje nije potreban liječnički recept. Razlog tome je i pojava hroničnih oboljenja u toj životnoj dobi povezana, između ostalog, i s velikim stresom kojem je stalno izložen današnji čovjek

Zbog više smetnji ili oboljenja istovremeno počinje se i konzumirati više različitih lijekova, što ujedno povećava rizik od njihovih interakcija i pojave neželjenih dejstava.

Uzimanje nekih OTC lijekova u isto vrijeme kad i propisanih može biti štetno.

OTC lijekovi koji se najčešće koriste su razni vitaminsko-mineralni preparati, biljni preparati za jačanje imunite- ta, kao i specifični biljni prepa- rati koji se koriste za ublaža- vanje tačno određenih teg- ba: preparati ginka, gloga, valeriane i slično.

Evo kratkog podsjet- nika o čemu treba vo- diti računa prilikom uzimanja nekog lijeka, u cilju postizanja mak- simalnog pozitivnog efekta tog lijeka uz min- imalni rizik.

Kod kuće:

■ Vodite dnevnik uzi- manja lijekova i propisanih i OTC-lijekova:

Naziv lijeka, datum propisivanja, količinu koja je propisana, dnevnu dozu i način kako trebate koristiti određeni lijek.

■ Uvijek čuvajte svu medicinsku dokumentaciju i upute o uzimanju lijekova.

■ Obavezno provjerite rok trajanja lijeka. Ako im je istekao rok trajanja, ni u kom slučaju se ne smiju koris- titi.

■ Ukoliko osjetite bilo kakav zdravstveni problem prilikom uzimanja terapije, obavezno se obratite za sav- jet vašem ljekaru, koji će odlučiti o načinu nastavka ter- apije.

■ Nikada samoinicijativno bez konsultacije ne mijenjajte terapiju.

■ Nikada ne sugerišite nekom drugom lijek koji je propisan vama čak i ako ste uvjereni da su u pitanju iste tegobe.

■ Nikada ne uzimajte lijek koji je propisan nekom drugom čak i ako ste sigurni da su vaše tegobe istov- jetne.

Kod doktora:

Kada vam ljekar uvodi novu terapiju uvijek bez ustručavanja pitajte:

■ O kakvom je lijeku riječ, kako on djeluje?

■ Da li se uzima u isto vrijeme sa drugim lijekovima ili ne, u koje doba dana, uz jelo ili na prazan stomak?

■ Kada počinje njegovo djelovanje i kako se očituje?

■ Šta ako se preskoči jedna doza, kada uzeti sljedeći put lijek i u kojoj količini?

■ Koja neželjena dejstva mogu očekivati i šta ako se ona pojave?

■ Koliko dugo treba uzimati određeni lijek?

Obavezno naglasite ljekaru koje lijekove i OTC preparate već koristite i provjerite da li ih možete uzi- mati istovremeno?

Prilikom kontrole kod ljekara provjerite ima li kakvih novih informacija vezanih za lijekove koje koristite.

U apoteci:

Još jednom provjerite sve nejasnoće koje imate u vezi sa djelovanjem i načinom uzimanja lijeka koji vam je propisan. Pravilno uzimanje lijeka je od esencijalne važno- sti za uspješnost terapije.

Nikada se ne odlučujte da lijekove koji imaju režim izdavanja na osno- vu liječničkog recepta uzimate na svoju ruku.

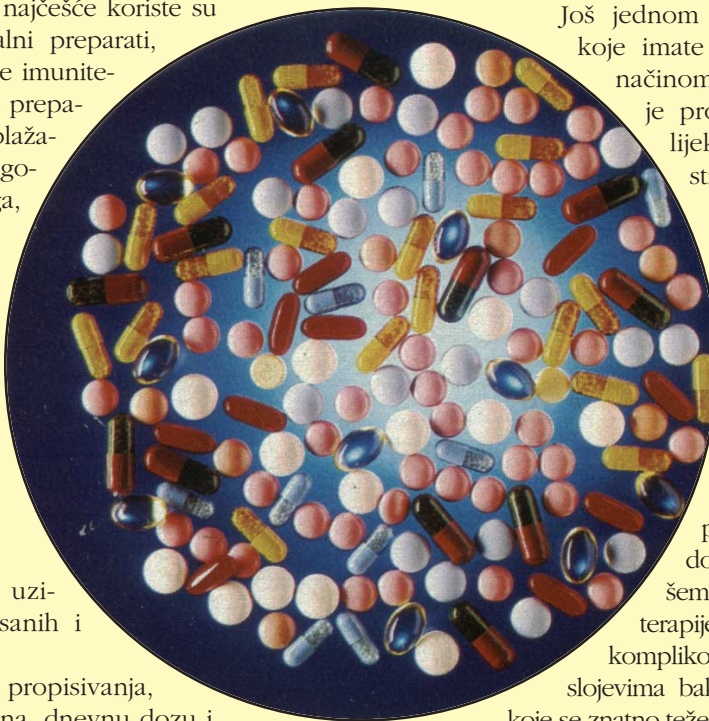
Ovo važi za antibiotike koji se sve više zloupot- rebljavaju uzimanjem bez prethodnog utvrđivanja da li je njihova primjena neophodna ili ne, u nedovoljnoj dozi, ne pridržavajući se ni šeme doziranja ni dužine trajanja terapije. Kao rezultat toga su sve komplikovanije infekcije rezistentnim slojevima bakterija, sekundarne infekcije koje se znatno teže liječe.

Drugu grupu lijekova za kojom se često neracionalno poseže čine anksiolitici - sredstva za smanjenje anksioznosti (napetosti). Vremenom svi u većoj ili manjoj mjeri izazivaju ovisnost i toleranciju, što znači da organiz- mu trebaju sve veće doze da bi se postigao željeni efekat. Ovo, istovremeno, snažno utiče na normalne psiho- fizičke sposobnosti i ometa u svakodnevnom aktivnosti- ma. Stanja kada su neophodni ovi lijekovi može procijen- iti samo ljekar. Ali, postoji niz OTC preparata koji imaju isti efekat, a manje neželjenih dejstava. Informišite se u apotekama o takvim preparatima. Nemojte biti "sam svoj majstor" kada su lijekovi u pitanju.

Vodite računa o sebi i vašem zdravlju!

APOTEKA MY MEDICO SARAJEVO

Mr ph. Maja KNEŽEVIĆ

Promotivni multimedijски CD

"Federacija BiH - Vaš poslovni partner"

